

Gyorsan avuló kiadványok számítógépes könyvtári feldolgoása az OMKDK-ban

Az OMKDK 1961-ben kezdte meg az oktatási anyag /egyetemi főiskolai jegyzetek/ kötetkatalógusainak gépi uton való előállítását. Az anyag különleges tulajdonságai - efemer jellege, valamint az az igény, hogy röviddel beérkezése után már kézbe adható legyen, - szükségessé tette, hogy a munkaigényesebb hagyományos feldolgozó módszert gyorsabbal cseréljük fel.

Ekkor intézetünknek még nem volt saját gépparkja. A technikai munkát ezért külső vállalat, a Gépi Adatfeldolgozó Vállalat lyukkártyagépeivel végeztette el. Az így készült kötetkatalógusoknak sok hiányosságuk volt: aránylag hosszú átfutási idő, kis jelkészlet, nehezen olvasható szöveggép, amely esztétikailag sem volt a legmegfelelőbb.

1967-ben az OMKDK önálló -lyukszalagos - géppark kiépítését kezdte meg. Ettől kezdve itt állítják elő az oktatási anyag kötetkatalógusait. A feldolgozó osztály által készített címleírásokat a kezdetben alkalmazott eljárás szerint 8 csatornás lyukszalagra, majd lyukszalagkártyára vitték át a Supertyper 8500-as lyukszalagos íróautomata segítségével. A címleírás szövegét olvasható módon is tartalmazó lyukszalagkártyákat azonban a feldolgozó osztálynak - hagyományos módon kézi rendezéssel - kellett a különböző katalógusok /betürendes, ETO szerinti/ céljaira szükséges sorrendbe rakni. Ugyanilyen eljárást vezettek be az időleges értékű anyagok kötetkatalógusainak /betürendes és tárgymutató/ előállítására is. Ez az eljárás munkaigényesnek és lassúnak bizonyult. Például az 1970-ben készített négy éves kumulációhoz szükséges lyukszalagkártyákat a feldolgozó osztály munkatársai több héten át rendezték.

A feldolgozás korszerűsítésére irányuló további fejlesztési munka eredménye az az eljárás, amely szerint a lyukszalagra vitt input adatokat a szegedi JATE Kibernetikai Laboratóriumának MINSZK-22-es számítógépe rendezi a különböző kötetkatalógusok előállításához. Ez az 1971-ben bevezetett gyors, pontos eljárás a következő műveletekből áll.

A feldolgozó osztályon címleírással egybekötött leltározás folyik. A leltárlap másolati példányaiból manuális uton készül a leltárkönyv. A leltárlap eredeti példányaírói történik az adatok lyukszalagokra. Tehát így külön bizonylati adatlap előállítása nem szükséges. A bemeneti adatok tartalmára és formájára vonatkozó előírásokat a feldolgozó osztály a fejlesztési osztállyal közösen alakította ki. A lyukszalagról a számítógépre beolvasott címleírások szövegét a számítógép nemcsak a fent említett kötetkatalógusokká rendezi össze, hanem melléktermékként egy jegyzéket is előállít. 1970 óta ugyanis pub-

- VÁGO I. - Podor Gy. J 22237:1,2
Villamoságtan. 2. füz. Periodikus áramú hálózatok. Bp. Műsz. Egyet. Villamosmér. Kar. 1973. 362 p.
- VÁGO I. - Podor Gy. J 22839
Villamoságtan. 3. füz. Általános áramú hálózatok. Bp. Műsz. Egyet. Villamosmér. Kar. 1973. 203 p.
- VASVÁRI F. J 22308
Anyagtechnológia. 1. r. 4. kiad. Kandó Kálmán Villamosip. Műsz. Főisk. Bp. 1973. 340 p.
- VASVÁRI F. J 22811
Anyagtechnológia. 2/a. r. 4. kiad. Kandó Kálmán Villamosip. Műsz. Főisk. Bp. 1973. 319 p.
- VOROS I. J 22722
Bányászati elektrotechnika. 3. r. 4. utánn. Miskolc, Nehézip. Műsz. Egyet. Bányamér. Kar. Bp. 1973. 360 p.
- ANGYAL B. - Héberger K. J 22701
Gépgyártástervezési példatár. 2. r. 4. kiad. Kecskemét, Gépip. és Automatizálási Műsz. Főisk. Bp. 1973. 103 p. 4 p.
- BAKONDI K. J 23048
Forgácsolás elmélete és forgácsoló technológia. 1. r. 6. kiad. Bánki Donát Gépip. Műsz. Főisk. Bp. 1973. 254 p.
- BAKONDI K. J 22654
Hétreastergelit marok és fogazószerszámok tervezése. 7. jav. utánn. Bp. Műsz. Egyet. Gépészmér. Kar. 1973. 240 p.
- BARTHA Á. - Szőke B. J 22799:1,2
Fejezetek az általános szilikátipari gépek és szabályozások köréből. A szilikátipari ágazatok kieg. képzés lev. hallg. részére. 74os, Pollack Mihály Műsz. Főisk. Bp. 1973. 300 p.
- BECKER I. J 23044
Hegesztés. 7. kiad. Bánki Donát Gépip. Műsz. Főisk. Bp. 1973. 180 p.
- BELICZAI Gy. J 22910
Német műszaki szövegek. 1. r. 4. utánn. Bp. Műsz. Egyet. Gépészmér. Kar. 1973. 62 p.
- BOLGÁR M. J 23052
Technológiai és gépészeti ismeretek. 5. r. 3. kiad. Kandó Kálmán Villamosip. Műsz. Főisk. Bp. 1973. 261 p.
- BRODSZKY D. - Kalmár I. J 23071
Járműmotorok. 7. utánn. Bp. Műsz. Egyet. Gépészmér. Kar. 1973. 180 p.
- SUOCC Gy. - Letovits I. - stb. J 22998
Jegyzet a Műszaki rajz c. tárgyhoz. 3. jav. utánn. Bp. Műsz. Egyet. Villamosmér. Kar. 1973. 523 p.
- SUOCC Gy. - Magyar J. J 22904
Műszaki rajz. 4. jav. utánn. Bp. Műsz. Egyet. Villamosmér. Kar. 1973. 300 p.
- ALPEK F. - Sasi Nagy I. - stb. J 22897
Készülék- és idomszerkesztési példatár. 2. r. Idomszerkesztés. Utánn. Bp. Műsz. Egyet. Gépészmér. Kar. 1973. 96 p.
- ANGYAL B. - Héberger K. - stb. J 23040
Gépgyártástervezési példatár. 1. r. 5. kiad. Bánki Donát Gépip. Műsz. Főisk. Bp. 1973. 147 p.

GÉPÉSZET

Melléklet az "Új könyvbeszerzések"-hez c.kiadvány egy oldala /oktatási anyag/

likálásra kerül az oktatási és időleges anyag az OMKDK Új Könyvszerzések c. kiadványának mellékleteiben /ld. ábra/, amelyeknek adatait a feldolgozó osztály kezdetben kézi eljárással rendezte. 1971-től e kéthavonta megjelenő jegyzék címlírásainak I-XI. szakcsoportba sorolását is a számítógép végzi.

A számítógép számára a következő adatokat közöljük:

a/ oktatási anyag: egyszerűsített címlírás, leltári szám, amely azonos a raktári jelzettel, ETO szákszámok, kötetjelzés, valamint a tételek besorolása a Melléklet I-XI. szakcsoportjába, számokkal jelölve;

b/ időleges anyag: a kiadvány jellege /pl. gépkönyv, balesetvédelmi szabályzat, árjegyzék stb./, egyszerűsített címlírás, leltári szám, amely azonos a raktári számmal, tárgyszavak, példányszám, valamint a tételek besorolása a Melléklet I-XI. szakcsoportjába, számokkal jelölve.

A gépesített könyvtári feldolgozás rendszerének kialakításánál két szempontot tartottunk szem előtt. Ezek:

- az optimális keresetőség;
- maximális alkalmazkodás a gépi technikához.

A keresés megkönnyítését a fentiekben vázolt legszükségesebb adatok megfelelő csoportosításával készült katalógusokkal biztosítjuk, amelyek negyedévenként, év végén pedig kumulálva jelennek meg. A gépi technika követelményeit figyelembe véve kellett összeállítanunk a feldolgozás szabályait. Példaként említem az input adatok közül a címlírás, amely a gépi technikához igazodó egyszerűsített címlírás: rövidített, a név- és adatkiegészítéseket mellőzi, a terjedelmet az utolsó számozott lapoldal alapján adja meg stb.

Zavart okozott hosszú ideig, hogy a határozott névelőkkel kezdődő címlírásokat a számítógép a névelő és nem a rendszó betűrendjébe sorolta. Ezért a határozott névelőt elhagytuk.

Ugyancsak a gépi eljáráshoz alkalmazkodva kellett az oktatási anyag szakozását kialakítani. Pl. a főtáblázatokból képzett általánosan közös alosztásokat /összekötést, viszonyítást, összefoglalást/ nem használjuk a jelenleg alkalmazott programban, mert az csak az első szakjelzetet veszi figyelembe, és a második alatt már nem szerepelteti a kiadványt.

Még számos példát sorolhatnánk arra vonatkozólag, hogy miként igazodik feldolgozásunk a számítógépi eljáráshoz.

Ezeket a korlátozó feltételeket azonban oly módon alakította ki a feldolgozó és a fejlesztési osztály, hogy azok bár a feldolgozási munkát megkönnyítik, a feldolgozási költségeket csökkentik, de nem befolyásolják negatív irányba a kötetkatalógusok használhatóságát és azok igen kis átfutási idővel történő kiadását teszik lehetővé.

Miltényi Szilárdné